

Andrea Camilleri

Riccardino

Traducció de Pau Vidal

ANDREA CAMILLERI

Riccardino

Traducció de Pau Vidal

Edicions 62

Barcelona

Títol original: *Riccardino*
© 2020 Sellerio Editore, Palerm

El paper utilitzat per a la impressió d'aquest llibre té la qualificació de paper ecològic i procedeix de boscos gestionats de manera sostenible.

*Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra requereix l'autorització escrita de l'editor; la llei preveu sancions per als infractors. Si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment de l'obra, podeu sol·licitar permís al Centro Español de Derechos Reprográficos, a través del portal www.conlicencia.com o bé trucant als telèfons 91 702 19 70 / 93 272 04 47.
Tots els drets reservats.*

Primera edició: octubre del 2022

© de la traducció: Pau Vidal Gavilan, 2022

© d'aquesta edició: Edicions 62, s. a.
Diagonal, 662-664. 08034 Barcelona
info@grup62.com
www.edicions62.cat

Fotocomposició: Realització Planeta

DIPÒSIT LEGAL: B. 13.223-2022

ISBN: 978-84-297-8052-9

U

El telèfon va sonar que tot just acabava d'agafar el son, o si més no l'hi va semblar, després de tantes hores girant-se i regirant-se entre els llençols. Ho havia provat tot, des de comptar ovelles fins a comptar sense ovelles, provar de recordar com començava el cant primer de la *Iliada* o l'arrencada de les *Catilinàries* de Ciceró. Però res, no se n'havia sortit. Després de *Quosque tandem, Catilina*, blanc total. Era un atac d'insomni sense cura, perquè no es devia ni a haver-se atipat massa ni a l'escomesa de cap cabòria.

Va encendre el llum per mirar l'hora: no eren ni les cinc. Havia de ser per força de comissaria; segur que n'havia passada alguna de grossa. No es va afanyar gaire a sortir del llit.

Al costat de la tauleta hi tenia un segon endoll de telèfon, però feia temps que l'havia deixat de fer servir perquè trobava que les quatre passes que separaven el dormitori de la sala, en cas de trucada nocturna, li donaven la possibilitat d'espolsar-se els escorrims de son que s'entestaven a aferrar-se-li al cervell.

—Mani.

La veu que li va sortir era pitjor que enrogallada; semblava enganxada amb cola i tot.

—Soc en Riccardino! —va etzibar una veu que, ben al contrari de la seva, era tota dringadissa i joliua.

Es va irritar. Com putes es pot estar dringadís i joliu a les cinc de la matinada? Això sense comptar un altre detall de certa importància: ell no coneixia cap Riccardino. Quan ja estava a punt d'engegar-lo a fer alguna cosa poc honorable, l'altre se li va avançar.

—No em diguis que te n'has descuidat? Que ja som tots aquí, a la porta de l'Aurora, només faltes tu! Ara el cel està una mica tapat, però ja veuràs que s'obrirà i farà un dia fantàstic.

—Perdoneu, perdoneu... vinc de seguida, deu minuts, màxim un quart.

Va penjar i se'n va tornar al llit.

Sí, d'acord, era una mala jugada, hauria hagut de dir la veritat: que s'havien equivocat de número, així ara aquells pobres no es passarien mig matí davant de l'Aurora esperant-lo en va.

És clar que, per ser justos, tampoc és gaire acceptable equivocar-se de telèfon a les cinc de la matinada i quedar-se tan ample.

Ara sí que ja se'n podia anar oblidant, d'agafar el son. Encara sort que en Riccardino li havia anunciat bon temps. Val més això que res.

La segona trucada va arribar al cap de poc de tocar les sis.

—Menstre, demano perdonança i compressió, que l'he despertat?

—No, tranquil, nano, no dormia.

—Segur, menstre? Segur segur? O m'ho diu per no fer-me patir?

—No, xato, no tinguis por. Què volies?

—Doncs que acaba de teletrucar en Fazio dient que l'han teletrucat a ell.

—I llavors per què em teletruques a mi?

—Perquè en Fazio m'ha dit a mi que li teletruqui a vostè.

—A mi?

—No, menstre. Al senyor Fazio.

No en trauria mai l'aigua clara, ja es veia. Va penjar i va telefonar a en Fazio al mòbil.

—Què ha passat?

—Em sap greu molestar-lo, comissari, però li acaben de clavar dos trets a un paio. A la cara.

—I s'hi ha quedat?

—Sí. Valdria més que vingués.

—I l'Augello on para?

—Que ja no se'n recorda? Al poble dels seus sogres, amb la dona i el nano.

Immediatament en Montalbano va barrinar que haver preguntat allò era un senyal dels temps, o més ben dit del temps, en singular; del seu, el temps dels anys que cada dia es feien més feixucs. Anys enrere hauria fet de tot per mantenir en Mimí com més apartat del cas millor, però no pas per enveja o per posar-li entrebancs a la carrera, no, només per no compartir-hi el goig incomparable de la cel·lula solitària. I en canvi, ves per on, ara li passaria el cas de molt bon grat. Això no volia dir que quan tocava investigar no s'hi lliurés en cos i ànima, tal com havia fet sempre, però ara, si podia, s'estimava desempallegar-se'n abans i tot de posar-s'hi.

La veritat de les veritats era que ja feia temps que estava desesmat. Anys i panys d'experiència li havien ensenyat que no hi ha persona més errada d'osques que el qui es

pensa que matant arreglarà res. Ja podia dir missa, en De Quincey i el seu *L'assassinat entès com una de les belles arts!*

Eren tan carallots els que mataven al detall per avarícia, gelosia o venjança com els altres, els que massacraven a l'engròs en nom de la llibertat, la democràcia o, encara pitjor, en el de Déu mateix. I ell ja n'estava tip d'haver de tractar amb carallots. Que de vegades eren vius, de vegades intel·ligents i tot, tal com havia observat, agut, Leonardo Sciascia; però, tot i així, no deixaven de ser uns carallots.

—On ha passat?

—Al mig del carrer, no fa ni mitja hora.

—Cap testimoni?

—Sí.

—Ah, han vist l'assassí?

—De veure'l, l'han vist, mestre. Ara, reconèixer-lo no que no l'han reconegut.

I com podia ser altrament, en aquesta estimada terra nostra? Veus una cosa però no la reconeixes. Hi ets però no pots especificar. Ho has vist però no gaire bé, perquè t'havies deixat les ulleres a casa. També és veritat que, avui dia, el desgraciat que gosa declarar que ha reconegut un assassí mentre assassinava es complica l'existència sense remei, i no pas per cap possible venjança de l'assassí mateix sinó per culpa de la policia, la justícia i els periodistes, que el mortificaran a comissaria, als tribunals i als platós.

—No el deu pas haver empaitat ningú, oi?

—Que està de broma?

I què t'esperaves, en aquesta estimada terra nostra? Sí, jo hi era, però no l'he pogut empaitar perquè tenia una sabata descordada. Sí, ho he vist tot, però no hi he pogut fer res perquè tinc reuma. Al capdavant, qui és el valent que

arrenca a córrer, desarmat, darrere d'un paio que acaba de disparar i a qui segurament encara li queden bales a la pistola?

—Ja has avisat el fiscal, el forense i la científica?

—Tots avisats.

Estava mirant de guanyar temps, n'era perfectament conscient. Però no es podia espolsar les puces de sobre. De mala ganya, va preguntar:

—Com es diu el carrer?

—Via Rosolino Pilo, queda per la banda de...

—Ja sé on para, ara vinc.

Cridant com un boig, renegant sense parar i tocant la botzina fins a eixordar-se ell mateix, va aconseguir obrir-se pas entre una cinquantena de badocs que, com mosques atretes per una tifarada, impedièn l'accés a Via Rosolino Pilo als qui, com ell, volien trencar per Via Nino Bixio. L'embús era conseqüència del fet que un cotxe patrulla entravessat i custodiat pels agents Inzolia i Verdicchio, que a comissaria eren anomenats, a causa dels cognoms, «els vins de taula», barrava el pas. A l'altre cap de carrer, que donava a Via Tukory, hi feien guàrdia amb un altre vehicle les «bèsties salvatges», també coneguts com a agents Lupo i Leone. En canvi la secció «aviram», és a dir en Gallo i en Galluzzo, eren al centre de la travessia en companyia d'en Fazio. A la mateixa altura que el cos estirat a terra. No gaire lluny, tres homes joves s'estaven repenjats en una persiana metàl·lica.

A les finestres, als balcons i als terrats, homes i dones, joves i vells, criatures i mascotes miraven cap al carrer. N'hi havia que estiraven tant el coll que corrien el perill de fotre's daltabaix en qualsevol moment. I tot plegat en-

tremig d'una gran cridòria, d'un que reia i l'altre que plorava, un que resava i l'altre que xisclava... Un enrenou que riu-te'n de la festa de San Calò. I, ben bé com a la festa major, tampoc faltaven els qui feien fotos o enregistraven l'escena amb aquells telèfons tan minúsculs d'ara que fins les criatures de bolquers i tot els saben fer anar.

Va aparcar i va baixar.

I immediatament per damunt seu es va entreteixir un animat diàleg aeri.

—Goita, goita! El comissari i tot!

—Sí, en Montalbano!

—Quin Montalbano? El de la sèrie?

—No, no, el de debò.

Aquella conversa el va fer posar molt nerviós. Feia no gaire més de deu anys que havia tingut el mal acudit d'explicar a un escriptor local una peripècia que li havia passat i que l'altre, un cop guarnida, havia convertit en novel·la. Però com que a Itàlia només llegeixen quatre gats, l'assumpte no havia passat d'aquí. I així, per no saber dir que no a aquell escriptor tan pesat i tan insistent, li havia explicat dues, tres i quatre aventis més que el paio havia transcrit a la seva manera, posant-hi molta fantasia i amb una llengua mig inventada. I, ves a saber per què, aquelles novel·les s'havien venut com xurros, a Itàlia i a l'estranger i tot. Aleshores les històries van arribar a la televisió i l'èxit havia estat fulgurant. I allò sí que va ser la fi. Ara tothom el reconeixia i sabien qui era, però només com a personatge televisiu. Una tocada de pebrots inimaginable, tan grotesca que tot plegat semblava obra d'un altre autor local, un tal Pirandello.

I encara sort que l'actor que feia d'ell, que era boníssim, no se li assemblava gens, i a sobre era deu anys més

jove, pel cap baix (el malparit!), que si no ja hauria begut oli definitivament, perquè no hauria pogut ni sortir al carrer sense que l'aturessin cada dos per tres per demanar-li autògrafs.

—I no es pot fer res perquè tota aquesta gent no s'estiguin al balcó contemplant l'espectacle? Si és que els corbs i tot tenen més decència, home!

—I què vol que fem, comissari? Que desaparem a l'aire?

—Qui són aquells tres? —va demanar mentre amb el cap assenyalava els de la persiana metàl·lica.

—Amics del mort. Eren amb ell quan ha passat.

Els va mirar. Tots tres trentins, tots amb els cabells ben curts, tots amb felpa grisa i vambes, tots força en forma, tots ben bronzejats. Però en aquell moment l'aire esportiu havia deixat lloc a una mena de rigidesa de maniquins, deguda evidentment a l'ensurt i al xoc. Sempre que no...

—Que són militars? —va inquirir, esperançat.

Perquè, si per casualitat eren soldats de paisà, podia passar el cas als carabinieri i treure's el mort de sobre.

—No, no ho són.

El difunt duia la mateixa indumentària, sinó que la part de davant de la samarreta estava tota tacada de color marró fosc, per culpa de la sang que ja formava un bassal al seu costat. De rostre ja no n'hi quedava. Molt a prop de la mà dreta, un mòbil.

Va ser aleshores, mirant a banda i banda, que en Montalbano va llucar el rètol pintat a la persiana metàl·lica: «Bar Aurora».

I va tenir la certesa immediata, tan absoluta com inexplicable, que el pobre desgraciat era la mateixa persona que l'havia despertat a les tantes de la matinada perquè s'havia equivocat de número.

Es va acostar als tres amics, drets i tan enganxats l'un a l'altre que semblaven que es morissin de fred.

—Soc el comissari Montalbano. Com es deia, el xicot?

Els tres atletes semblaven adormits de peu dret, amb les pupil·les bellugant-se'ls dins els ulls esbatanats com boles de billar enfollides. Segurament no veien res. No es van bellugar, no van respondre, tal vegada ni tan sols aconseguien enfocar la persona que tenien a davant.

—Com es deia? —repetí, pacient, en Montalbano.

Finalment un dels tres, amb un gran esforç, va reeixir a clavar els ulls en els del comissari.

—Riccardo Lopresti —mormolà.

—En Riccardino? —replicà en Montalbano.

I va ser com si hagués pronunciat una fórmula màgica, com si hagués endollat al corrent el cable que els donava energia a tots tres.

Immediatament van recuperar temperatura, color, paraula, sentiment i vida.

—Que el coneixia? —va preguntar, amb llavis tremolosos, el que havia respost.

En Montalbano no va dir res.

El segon, en veu baixa, va engegar una mena de lletania:

—Riccardino, déu meu, Riccardino...

El tercer va seguir mut però esclatà a plorar en silenci, tapant-se la cara amb les mans.

Un inesperat raig de sol, com si fos un focus de cinema, els va il·luminar de cop tots quatre. El comissari alçà el cap: s'obrien clarianes, el cel es començava a desnenvolar. En Riccardino l'havia encertada, el dia prometia. Però no pas per a ell. A part que a hores d'ara tot plegat no tenia la més mínima importància.

En aquell moment es va revifar el diàleg aeri.

—I ara què passa?

—Què fan, aquí baix?

Eren els veïns de damunt del bar. Com que la visual no els deixava veure els moviments del comissari, que tenien just a sota, ho preguntaven als de l'edifici de davant.

—El comissari, que enraona amb tres senyors.

—I què diuen?

—Oh, poc que se sent, des d'aquí.

—I aquest home no podria enraonar un xic més fort, com el de la tele?

—No se sent! —va cridar un carnús des d'una finestra.

—Sí, crideu més, coi! —se n'hi afegí un altre.

Com si estiguessin mirant una sèrie. Ben bé com si, havent pagat l'abonament, reclamessin el dret de sentir-ho i de veure-ho tot bé.

Però a en Montalbano els pebrots se li havien inflat tant i tant que va tenir por que no li esclatessin en qualsevol moment. En Fazio, que el coneixia com si l'hagués parit, se li va acostar, amoïnats. El comissari va prendre una decisió ràpida.

—Saps què?, m'enduc aquests tres senyors a comissaria.

—Però quan arribi el magistrat...

—Quan arribi el magistrat li dones records de part meva.

I, tot seguit, als nois:

—Si em volen acompanyar, que aquí no es pot parlar...

I mentre feien cap al cotxe el diàleg aeri esclatà en un cor de joia:

—Se'ls emporta! Els ha arrestat tots tres!

—Collons, quin paio! Ja els té ben posats, ja, en Montalbano!

Abans d'arribar a comissaria va parar en un bar a fer-los prendre un conyac. Els xicots no van poder evitar les ganyotes d'angúnia; era evident que no hi estaven avesats, o que allò anava contra els seus hàbits d'esportistes. Però si més no es van revifar.

—Ai, mentre, mentre! El professor demana per vostè!

—Quin professor?

—El professor autor.

—Doncs si hi torna li dius que no hi soc.

Que aquell era capaç d'haver ensumat l'olor de mort des de Roma i tot, que era on vivia.

Un cop al despatx, va fer seure els tres nois davant seu, va agafar paper i llapis i va engegar al de la seva esquerra:

—Nom i cognom, ocupació i adreça.

—Mario Liotta, aparellador, Via Marconi 32.

El segon es deia Alfonso Licausi, també era aparellador i residia a Via Cristoforo Colombo; i el tercer Gaspare Bonanno, comptable, a Piazza Plebiscito 97.

—I en Riccardino Lopresti?

En Riccardino treballava al Banc Regional, era llicenciat en Econòmiques i s'estava al Viale Siracusa número 3.

—Molt bé, ja podem començar —va dir en Montalbano.

En sentir la primera pregunta, els tres xicots, que es devien esperar un interrogatori com els del cinema, es van quedar parats.

—De què es coneixien, vostès quatre?

Es van mirar descol·locats. Passats uns quants segons, en Liotta, que devia ser una mena de portaveu del grup, va respondre.

—De l'escola. Anàvem junts des de primer de bàsica.

—O sigui que són tots de Vigata.

—Sí.

—I per tant de la mateixa edat?

—Tots de l'any 72.

—I quan es va acabar el col·legi què?

—Com que també ens vàiem a fora, els nostres pares van acabar fent amiatat. No ens vam deixar de fer mai, encara que després anéssim a instituts diferents. O sigui que hem seguit junts des d'aleshores. És per això que ens diuen els quatre mosqueters.

—O potser perquè van vestits iguals.

—Això és el xandall de la Polisportiva Virtus et Labor.

En som socis.

—I quin esport practiquen, concretament?

—Concretament cap. Fem molt de gimnàs.

—Doncs a mi m'agrada nedar —va dir en Montalbano—. Però a la piscina no, a la mar.

Els tres nois van intercanviar unes mirades que volien dir, si fa no fa: però aquest comissari tan famós sempre diu rucades com aquesta? O és una indirecta que no hem captat?

—Molt bé, seguim. Són casats?

—Sí. L'Alfonso i jo amb les germanes d'en Gaspare, i en Gaspare amb la meva germana.

—I en Riccardino?

—Perdoni, comissari, però com és que li diu Riccardino com nosaltres? Que el coneixia?

—Ens havíem vist alguna vegada —va mirar de fugir d'estudi. I hi tornà:— I ell?

—No, ell no.

—No era casat?

—Sí, però amb una noia alemanya.

Potser és que s'havien acabat les germanes?

—On la va conèixer, a Alemanya?

—No, aquí a Vigata. És la germana petita d'una que es va casar amb un del poble.

Ah, veus? Al final havia aparegut una germana per merèixer.

—L'haurem d'avisar, doncs.

Els tres nois es van mirar altre cop. I en Liotta tornà a intervenir, una mica insegur.

—Qui, nos...nosaltres?

—Home, si eren amics, serà millor, no?

Es van remoure tots a la cadira. I així en Montalbano va descobrir que havia tocat una tecla delicada.